

Grapevine flavescence doreé phytoplasma

A szőlő aranyszínű sárgasága

TAXONÓMIAI BESOROLÁS:

A **fitoplazma** taxonómiaiilag a Mollicutes osztályba, az Acholeplasmatales rendbe, az Acholeplasmataceae családba és a Phytoplasma nemzetségbe tartozik. Egysejtű prokarióta mikroorganizmus, amelyet a baktériumok közé sorolnak. Az Európai Unió ún. **zárlati kártevői közé tartozik**.

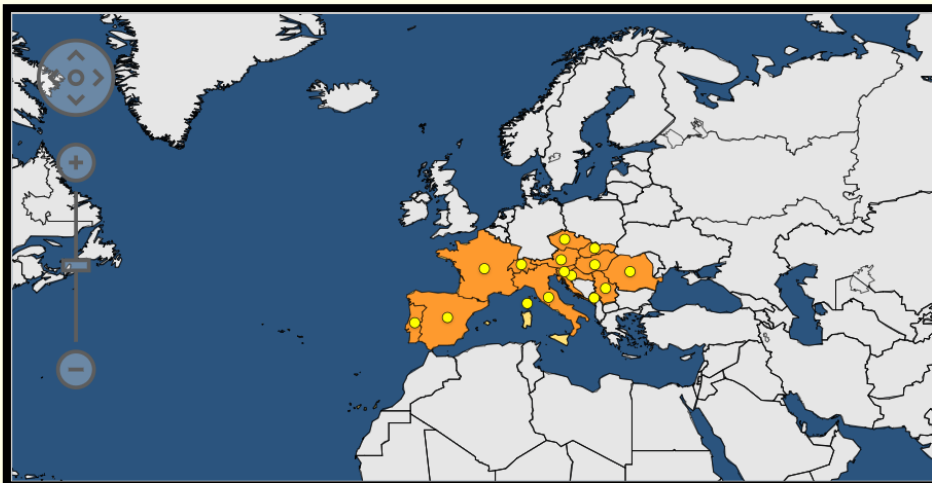
GAZDANÖVÉNYEK:

Gazdasági szempontból jelentős károsítónak tekinthető az **európai szőlőre** (*Vitis vinifera*) a termesztési területein. A gazdanövények spektruma más szőlőfajokat is magában foglal: *Vitis acerifolia*, amuri szőlő (*Vitis amurensis*), Berlandier-szőlő (*Vitis berlandieri*), *Vitis coignetiae*, *Vitis* hibridek, rókaszőlő (*Vitis labrusca*), *Vitis pentagona*, parti szőlő (*Vitis riparia*), sziklai szőlő (*Vitis rupestris*), erdei szőlő (*Vitis vinifera* subsp. *sylvestris*), *Vitis* x *champinii* és *Vitis* x *doaniana*. A további gazdanövények közé tartozik: mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*); mézgás éger (*Alnus glutinosa*), hamvas éger (*Alnus incana*); közönséges mogyoró (*Corylus avellana*) és a fűz (*Salix* sp.).

TÜNETEK:

A tünetek a szőlő egész növényén vagy csak egyes hajtásokon, illetve azok részein figyelhetők meg. A tünetek leginkább a **nyári hónapokban** (július környékén) válnak láthatóvá. Természetesen, a szőlőfajta függvényében ebben az időszakban a **levelek sárgulása** (fehér fajtáknál) vagy **pirosodása** (kék fajtáknál) figyelhető meg a leginkább napsütésnek kitett részekben. A szőlőlevelek szélei lefelé görbülnek, fényes, fémes megjelenésűek és törékenyek lesznek. A levél közti részek nekrotikussá válhatnak. A hajtások meghajlanak és nem teljes lignifikációt (fásodást) mutatnak. Tehát a nem megfelelő érés jelei figyelhetők meg, zöld és fásodott részek váltakoznak. Néha kis fekete hólyagocskák láthatók a hajtások mentén futó sorokban. Késői fertőzések esetén a fürtök szabálytalanok és a **bogyók összezsugorodnak**. Jelentősen alacsonyabb a cukortartalmuk és magasabb a savtartalmuk a normál, egészséges bogyókhoz képest. A levéllemezen **színes foltok** figyelhetők meg, amelyek fokozatosan **nőnek és végül összeolvadnak**, szabálytalanok vagy erekkel határoltak a zöld részekhez képest. A hajtások érésének üteme egyenetlen, a felszínen sötét színű foltok jelennek meg. A hajtások izkőzei rövidülhetnek. Természetesen a tünetek intenzitását befolyásolja a fertőzés időpontja, a fajta, az alany és a szőlőültetvény pozíciója. Általában a tünetek a szőlőültetvényben **szabálytalanul helyezkednek el**, ami a betegség vektorok általi terjedésével függ össze.

ELTERJEDÉSE:

A szőlő aranyszínű sárgasága – elterjedésének térképe az EPPO databázis szerint

A levelek sárgulása és lefelé görbülése

A szőlőfürt súlyos fertőzésének tünetei: összezsugorodott, helyenként barnás színű bogyók

BIOLÓGIA:

A szőlő aranyszínű sárgasága a fertőzött szőlő **érrendszeri kötegeiben lokalizálható**, ahonnan a **vektorok** útján tovább terjed. Egyetlen fertőzött példány is elegendő lehet a betegség átviteléhez és a fertőzés kezdetéhez. A fitoplazmát a fertőzött rovar (vektor) nyálmirigyeiben találták meg, és szérumsztekkel kimutatták az egyes példányokban.

Részletesebb kép a szőlőlevél sárgulásáról és csavarodásáról

Scaphoideus titanus (szőlőkabóca)

A fertőzés tünete a szőlőn (fekete hólyagok)

A fertőzés tünete a szőlőn (a levelek pirosodása)

AZ ÁTVITEL ÉS A TERJEDÉS MÓDJA :

A fitoplazma terjedése leggyakrabban vektor útján történik. A legismertebb **vektor a szőlőkabóca (*Scaphoideus titanus*)**, egy szárnyas rovarfaj. Repülési képessége körülbelül 50 méterre korlátozódik, de a szél segítségével sokkal nagyobb távolságokra is eljuthat. A vektor kifejlett példányai **szeptemberig** fordulnak elő. A hímek a szőlőbetegség terjesztésében hatékonyabbak, mint a nőstények. A fent említett fitoplazma **fertőzött szőlőültetvényekről** származó oltványokkal is terjedhet.

Az amerikai szőlőkabóca egynemzedékes, tojás alakban telelő faj. A nőstények a tojásaikat a két éves cser foszló kérge alá helyezik. A vektornak 5 lárvastádiuma van, amelyek fejlődése május közepétől július közepéig tart. Mind a lárvális stádiumok, mind a kifejlett egyedek képesek a fitoplazma felvételére.

Az *Orientus ishidae* és a *Dictyophara europaea* **potenciális vektorai** az Unió karantén kártevőjének, a szőlő aranyszínű sárgaságát okozó fitoplazmának. Szlovákiában a legfontosabb és bizonyítottan széles körben elterjedt vektor a *Scaphoideus titanus*!

VÉDEKEZÉS:

Mit tehetünk, ha tüneteket észlelünk? Kapcsolatba kell lépni a **területileg illetékes növény-egészségügyi felügyelővel** (<https://www.uksup.sk/kontakty-inspektorov>). Pontosan írjuk le a károsodás tüneteit, és készítsünk fényképeket, amelyeket leírással együtt küldjünk el az ochrana@uksup.sk e-mail címre.

A ***Scaphoideus titanus*** vektor jelenlétét sárga ragadós lapokkal lehet figyelni **június végétől** körülbelül **szeptemberig**. A ragadós lapokat el lehet helyezni a gazdanövényen vagy annak közvetlen közelében. Az ellenőrzést kéthetente kell elvégezni. A vektorok elleni növényvédő szeres védekezésről és az aktuális információkról a következő oldalon található részletes tájékoztatás: <https://www.uksup.sk/zlate-zltnutie-vinica>.

ÚSTREDNÝ KONTROLNÝ A SKÚŠOBNÝ ÚSTAV POĽNOHOSPODÁRSKY V BRATISLAVE

833 16 Bratislava, Matúškova 21

Odbor ochrany rastlín

tel.: 02 / 59 880 414 alebo 02 / 59 880 247

web: www.uksup.sk

e-mail: ochrana@uksup.sk

Zdroj obrázkov a textu: EPPO; CABI; EFSA karta

© 2025